TARİHTE Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 7 *Yazan: ZIYA ŞAKIR*

Papa, Kardinallara dönerek:

– Eyvah !.. Hıristiyanlığın en mühim mukavemet merkezlerinden biri sukut etti, dedi

Fakat aslen kahraman yaratılmış olan bu adam, büyük bir enerji cevherine malikti... Kahraman ihtiyar, zırhını, pek güç taşıyabiliyor... Fakat elindeki ağır kılıcı, büyük bir meharetle kullanıyor... Arkasındaki ihtiyat kuvvetlerile, en tehlikeli noktalara atılıyordu.

En büyük tehlike, gene İngiliz burcunda görülüyordu. Çünkü, en kanlı boğuşma, orada cereyan ediyordu.

Bu boğuşmaya, kadınlar da karışmışlardı. Şövalyelerin zevceleri veyahud sevgilileri olan bu kadınlar, yüzlerinin hatları heyecandan gerilmiş bir halde, kanlı cesedlerin üzerlerinden atlıyorlar... Cür'etkârane bir çeviklikle muhariblerin aralarından geçiyorlar... Sevgililerine şarab ve silâh yetiştiriyorlardı.

Bunlardan bazıları, daha büyük cesaret gösteriyorlar... Ölen sevgililerinin uzun kılıclarını iki ellerile kavrayarak muhariblerin aralarına karışıyorlar... Silâh bulamıyanlar da, Türklerin başlarına taş yağdırıyorlar, gözlerine avuç avuç toprak serpiyorlardı.

Bu esnada, harb tarihlerine enderen geçen bir vak'a oldu... İngiliz şövalyelerinden biri, kahramanca çarpıştıktan sonra, can vermişti. Bunu haber alan sevgilisi, derhal iki küçük çocuğunu kucakladı. Alınlarına birer haç işareti yaptı. Bu iki yavrusunu bir an sıkı sıkı sinesine bastırdıktan sonra, yere yatırdı. Masumların kalblerine birer hançer sapladı:

— İşte.. Artık, esaretten kurtuldunuz.

Diye bağırarak, o iki küçük kanlı cesedi, fırlatıp oradaki ateşe attı. Ve sonra, âşıkı olan İngiliz şövalyesinin kanlı mantosunu omuzlarına, ağır kılıcını da iki ellerinin arasına alarak, boğuşmanın en korkunc yerine atıldı... Çok tabiidir ki, o anda, kanlar içinde yere yuvarlandı.

Bu kadının yaptığı, hiç şüphesiz ki mecnunane bir hareketti. Fakat, İngiliz burcunun üzerinde geçen bu azametli vak'a, - pek haklı olarak - kahramanlık tarihine geçecek kadar parlak bir hâdise teşkil etti.

Türklerin bugünkü umumî hücumları, cidden müthişti. Muhasaranın devam ettiği müddet zarfında, bu kadar kanlı bir hücum görülmemişti... Fakat o gün Türklerin on beş bin asker feda etmelerine rağmen, gene beklenilen kat'i zafer elde edilemedi. Ancak, Yeniçeri ağası İspanyol burcuna girerek bayrağını dikti. Fakat, ihtiyat kuvvetlerinin yetişmesi üzerine, akşama doğru geri çekildi. Mustafa Paşanın hücum kolundan bir bölük de, İngiliz burcunun yanındaki gedikten dalarak, iç kalenin duvarlarına kadar ilerîledi. Lâkin o da uzun müddet sebat edemedi.

Bu müthiş boğuşma, iki tarafı da o kadar yormuş ve hırpalamıştı ki, uzun zaman muharebe, sadece topçu düellosuna inhisar etti.

Bu esnada, İngiliz burcu mıntakasına memur olan serdar Mustafa Paşa, Mısır valiliğine tayin olunarak gitti. Onun vazifesi, üçüncü vezir Ahmed Paşaya verilmişti.

Gerek Padişah Süleyman ve gerek yeni kumandan, şuna hükmediyorlardı ki; bütün kale muhitinde en çok mukavemet eden ve bu mukavemetle de, diğer burcların maddî ve manevî kuvvetlerini takviye eyleyen nokta, İngiliz burcudur. Eğer bu burc zaptedilecek olursa, vaziyet değişecek... Bütün kale, kolayca sukut edecektir... Bunun için, her şeyden evvel, İngiliz burcu ele geçirilmelidir.

Bu hüküm verildikten sonra, Ahmed Paşa derhal faaliyete atıldı. İngiliz burcunun altına, muhtelif lâğımlar kazdırdı. Başta, Yeniçeri ağası Bali Bey olduğu halde, güzide bir hücum kuvveti hazırladı.

Teşrinievvelin 12 nci günü, bu lâğımlar patladı. Kale bedenlerinin altına kadar sokulan hücum kolları, açılan gediklerden içeri atıldı... Bu hücum o kadar kat'i ve şedid idi ki, muvaffakiyet muhakkaktı. Türk muhacimlerini bir kaç kademeli saflar halinde karşılayan İngiliz şövalyeleri, bütün kuvvetlerile çarpışmakta devam ederek adım adım gerilemişler... Artık burcun harici siperlerine dayanmışlardı.

Fakat o sırada, Yeniçeri ağası Bali Bey bir kaç yerinden yaralandı. Kanlar içinde yere yuvarlandı. Yeniçeriler, kumandadan mahrum kaldı.

Bu hal, vaziyeti derhal değiştirdi. Hücum kolları, birdenbire felce uğrayıverdi.

İngiliz şövalyeleri, Türklerin sarsıldığını hissettiler. Derhal, mukabil taarruza geçtiler.

Hiçbir Yeniçeri zabiti - derhal Bali Beyin yerine geçerek - vaziyeti idare edecek derecede dirayet gösteremedi. Hücum kolları, kanlı döğüşmelerine devam ederek adım adım geri çekildi... İngiliz şövalyeleri, o gün de burclarını, böylece kurtarabilmişlerdi.

Yeniçeri ağasının yaralanması ve kazanılmak derecesine gelen bir zaferin kaybolması, Türklere pek acı geldi. Fakat, bu hücum sırasında, diğer taarruz kolları tarafından, Provans şövalyelerinin müdafaa ettikleri burcun zaptolunması, kalblere biraz teselli verdi.

Bugünden sonra, artık İngiliz burcu üzerine yapılan hücumlara nihayet verildi. Kale muhitindeki diğer muharebeler de şiddetini kaybetti.

İki taraf da, askerlik ve kahramanlık itibarile vazifesini yapmıştı. Ve artık netice, iki taraftan birinin talih ve mukadderatına kalmıştı.

Bu talih, ancak teşrinisani ayının 30 uncu günü Türklerin yüzüne gülümsedi... Sent Andre yortusuna tesadüf eden o gün, şiddetli bir yağmur ve bora esnasında, Türkler anî bir hücum ile İspanya ve İtalya burclarına girdiler. Kat'i olarak bu burclara yerleştiler.

Bu iki burcun, Türklerin eline geçmesi, bütün kalenin hayat ve mukavemetini tehdid edecek bir keyfiyetti.

Böyle olmakla beraber, Üstadı âzam, bu tehdid karşısında, (kânunuevvelin 10 uncu günü) ne kadar sarsılmaz bir metanet gösterdi. Fakat o gün, artık Türklerin kahir pençesinden kurtulmak imkânı olmıyacağını kabul etti. Sent Jan burcu üzerinde dalgalanan İsa, Meryem ve Yahyanın mukaddes bayraklarının yanına, bir beyaz bayrak çekilmesi için, ağlaya ağlaya emir verdi.

***

O gün Noel yortusunun ilk günü idi... Romada, Sen Piyer kilisesinde muhteşem bir âyin yapılıyor ve Radosta Türklerle çarpışan Aziz Yahya şövalyelerinin zafer kazanmaları için dualar okunuyordu.

Bu merasim esnasında, kilise mihrabının üstündeki pencereden bir taş koparak, âyine riyaset eden Papa Adriyen'in ayaklarının altına yuvarlandı. O anda, Papanın rengi bembeyaz kesilerek vücudü zangır zangır titremeye başladı. Papa, derhal başını yanındaki kardinallere çevirerek:

— Eyvah!.. Hıristiyanlığın en mühim mukavemet mevkilerinden biri sukut etti.

Diye, mırıldandı.

Bu, belki - ve hiç şüphesiz - bir tesadüften ibaret olabilirdi. Fakat, aradan çok geçmeden, Rados kalesinin sukut ederek, mukaddes (Salibi âzam) bayrağının Türklerin eline geçtiğine dair gelen haberler, Papa Adriyen'in sözlerini teyid etti.

***

Türkler, şövalyelere karşı, kahramanlara lâyık olan hürmeti gösterdiler. Silâhlarını muhafaza etmek şerefini bahşederek, kaleden çıkıp gitmelerine müsaade ettiler. İngiliz şövalyeleri de - diğer şövalyeler gibi - Malta adasına gidip yerleştiler. Fakat bunlardan bazıları İngiltereye gittiler... Oradaki vatandaşlarına, uzun uzun harb hâtıralarını nakleylediler.

Bütün bu hikâyeler, İngilizlerile Türkleri bir kat daha tanıttı. Ve Türk cengâverliği, ağızdan ağıza intikal ederek, İngilterenin en hücra köylerine yayıldı.

Diğer taraftan, Türkler de İngilizleri bu muharebede çok yakından tanımışlar.. Radostan dönen Türk askerleri de, oradaki maceralarını herkese anlatmışlardı. Bu kanlı maceralar da, her tarafa yayıldı. O hikâyeler de, az zaman zarfında, efsanevî birer menkıbe halini aldı.

İngiltere hükûmetile ilk resmî münasebet

Birinci Süleyman devrinde, Türklerle Avrupalıların münasebeti bir hayli genişlemişti. Muhtelif milletlere mensub tüccarlar, İstanbula gelerek Galataya yerleşmişlerdi.

Bunların aralarında, İngilizlere tesadüf edilemiyordu.

Vakıâ İkinci Beyazıd devrinde (1503 tarihinde) Avusturyanın (Ofen) şehrinde akdedilen muahedede - diğer bazı Avrupa devletleri meyanında - İngilizlere de Türkiyede ticaret hakları verilmişti. Fakat İngilizler - ticaretleri henüz lâyıkile inkişaf etmediği için - Türklerle esaslı bir şekilde ticaret işlerine girişmemişlerdi.

Arada sırada, İstanbula bir kaç İngiliz ticaret gemisi ve bir iki İngiliz tüccarı geliyordu. Fakat bunlar, memleketlerine çok uzak olan bir muhitte uzun zaman kalmıyorlar, işlerini bitirir bitirmez, derhal avdet ediyorlardı.

İstanbuldaki İngiliz ticareti, ancak İkinci Selim devrinin sonlarına doğru başladı; Üçüncü Murad devrinde, inkişaf etti.

Fakat bu inkişaf, ticaret işlerinin tabiî bir mecraya girmesinden ziyade, siyasî bir sebebden ileri gelmişti. Bu sebebi doğuran âmil de, o esnada İngiltere hükûmeti ile İspanya hükûmeti arasında hükümferma olan şiddetli münaferet ve siyasî gerginlikti.

O tarihte Osmanlı imperatorluğunun Sadrıazamı olan Sokollu Mehmed Paşa, Avrupanın muhtelif hükûmetlerile ticaret mukaveleleri akdediyor, Türk ve ecnebi ticaretinin hududlarını genişletmek için bütün yagretini sarfeyleyordu.

Bu cümleden olmak üzere (İspanya) hükûmetile bir ticaret muahedesi akdedilmek için müzakerelere başlanmıştı. Hatta, muahedenin esasları da kararlaştırılmıştı. İngiltere hükûmeti bunu haber alır almaz, telâşa kapıldı. Türkleri yakından tanımak, onlarla uyuşmak.. ve sonra da, İspanyollar aleyhinde bir silâh gibi kullanmak için, (Vilyam Hare Bone), (Edvard Elbon), (Rişar Stapey) isminde üç zatı İstanbula yolladı.

Bu zatlar, İstanbula geldiler. Sadrıazamdan mülâkat taleb ettiler. Hâmil oldukları itimadnameyi gösterdiler.

— Kraliçemiz, Haşmetlû Elizabet Hazretleri, hükümdarınız Sultan Murad Hazretlerine ve bütün Türk milletine karşı gayaben büyük bir hürmet ve muhabbet beslemektedir. En büyük arzusu, iki hükûmet ve iki millet arasında dostane münasebetler tesis etmektir. Eğer, zatı şahane de ayni arzuyu gösterirlerse bir ticaret mukavelenamesi akdedelim.

Dediler.

(Devam ediyor)

Şehir ve Memleket Haberleri

Evlerde yapılacak beton sığınaklar

Vali Lûtfi Kırdar, yapılacak işin şeklini anlatıyor

Ev ve apartımanlarda sığınaklar vücude getirilmesi hakkında ev ve apartıman sahiblerine tebligat yapıldığını yazmıştık. Bu tebligatın tatbiki hakkında dün kendisile görüştüğümüz Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdar bir muharrimize şu izahatı vermiştir:

«— Üçten fazla katı olan beton apartımanların alt katında korunma odaları vücude getirilecektir. Bunlardan bahçeleri müsaid olanlar kendilerini bir hava hücumunda parça tesirinden ve hava tazyikından koruyabilecek şekilde bahçelerine siper inşa ettireceklerdir. Ahşab binalardan bahçeleri müsaid olanlar da siper yaptıracaklardır. Üç kattan daha az olan apartımanlar ve bir de ahşab evi olup da bahçesi olmıyanlar, bulundukları yerin emniyet âmirine müracaatle masrafını müştereken ödemek üzere büyükçe siperler inşa ettireceklerdir. Bunlardan maada her ev veya apartımanın alt katında bir odanın pencerelerini kum torbalarile örtecek pencereleri içeriye açılır tahta veya demir kapakla kapayacak kapısını da ayni şekilde hazırlayacaktır. Bugünlerde muhtelif kazalarda bu şekilde nümune odaları hazırlanarak halka gösterilecektir. Bu hususta evvelce her eve dağıtılan broşürlerde kâfi izahat vardır. Her kazada da ayrıca nümune siperleri yapılmıştır. Alâkadarlar kaymakamlıklara müracaatle izahat alabilirler. Talimatname, ahkâmının tatbik edilip edilmediği yakında teftiş ve tetkik edilerek emre riayet etmiyenler hakkında kanun ahkâmı tatbik edilecektir.»

Kazalarda yaptırılmakta olan nümune siperlerinin inşaatı ikmal edilmiştir. Bu siperlerin üzerlerine «nümune siperi» levhası konulmuştur.

Pasif korunma hareketleri

Haftanın muayyen günlerinde itfaiye gruplarında kurs ve tatbikat gören pasif korunma ekipleri otuz saatlik tatbikat müddetini ikmal ettiklerinden 3800 kişiyi ihtiva eden ekipin vazifesi nihayet bulmuştur. Ayni zamanda fabrika ve müessesatta teşekkül eden itfaiye gruplarının şefleri için açılmış olan kursların birincisi de dün nihayet bulmuştur. Bunlar da 720 kişidir. Bunlardan sonra ikinci ekipler faaliyete geçeceklerdir.

ADLİYEDE

Dört aya mahkûm olan hırsız

Feriköy Ermeni kilisesine girerek bir palto aşırmaktan İstanbul altıncı asliye ceza mahkemesinde muhakeme edilen Harotyanın, sekiz ay hapsine karar verilmiş, bu müddet iki aya indirilmiştir. İki ayı mevkuf olarak bitirdiğinden, Tevkifaneden çıkmıştır.

Gizli bakılan bir davanın kararı bildirildi

Geçen sene mayısın yirminci gecesi, Beyoğlunda oturan Fransuvanın evine hile ile girerek onu karyola demirine bağladıkları ve söyledukları iddia olunanların muhakemesi bitmiştir. İstanbul birinci Ağırceza mahkemesi, bunlardan Raolün iki sene iki ay yirmi gün, Marko Vitali ile Kiryakonun birer buçuk sene, Jorjun da dokuz ay hapse konulmalarını kararlaştırmıştır. Hâdisenin sübut şekline göre, Fransova ile yakından tanışan Raolün tertib ve teşvikile, önce Jorj evin kapısını çalmış, yukarıdan seslenen Fransova, aşağıdan «ben, Jorjum» cevabını alınca, Raol gibi yakından tanıştığı bu isimdeki başka bir delikanlının geldiğini sanmış, kapıyı açmış, gelen Jorju görünce, onu da misafir etmiş, gelen Jorj, sokak kapısını aralık bırakmış ve evevlce Raolün hazırladığı plâna göre, Marko Vitali ile Kiryako, sonradan aralık kapıdan içeriye girmişler ve hep birlikte Fransovayı bağlamışlar, parasını almışlar ve kaçmışlar. Dava, kapalı celsede görülerek, verilen karar açık celsede bildirilmiştir.

Mahkemeye hakaret eden bir maznun

Ötedenberi aşırmaktan suçlu olarak İstanbul altıncı asliye ceza mahkemesinde mevkufen muhakeme edilen İbrahim, muhakemenin bir safhasında bazı sözler söylemiş, hakkında zabıt tutularak, mahkemeyi tahkir maddesinden İstanbul dördüncü asliye ceza mahkemesinde muhakeme edilmiştir. Hâdisenin geçtiği mahkemenin kâtibi Nahide, mübaşiri Cemal, jandarma Atıf, posta tevzi memuru Fahreddin şahid olarak dinlenilmişlerdir. Muhakeme, polis memuru Feridin de dinlenilmesi için pazartesiye kalmıştır.

IKTISAD

İspanyadan alınacak yumurta bedeli

İspanyaya bundan üç buçuk sene evvel ihrac olunup İspanya harbinin zuhuru üzerine orada Cumhuriyet hükûmeti tarafından vaziyed olunan yumurtalarımıza aid paralar aradan geçen bu müddet zarfında bir türlü ihracat tacirlerimize verilememişti. Geçen sene Ticaret Vekâleti İspanya blokajından karşılanmak üzere malların bedelinin tamamen tesviyesini Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirdiği halde Merkez Bankası iki imza, banka mektubu gibi yeni şartlar ileri sürmüş, bir taraftan da vesikalar istenmiştir. Haibuki vaziyed olunan mallar hakkında yumurtacılarda fazla vesika bulunmadığından mesele yeni bir çıkmaza girmiş olmaktadır.

Yumurta İhracat Birliğinde toplanan tacirler bu işin artık halli için doğruca Ticaret Vekili Nazmi Topçoğluna müracaate karar vermişlerdir.

Kurulan ithalât birlikleri

Demir, teneke, kalay ve bakır ithalât limited şirketlerinin heyeti umumiyeleri dün sabah Mıntaka Ticaret müdür muavinliği merkezinde yapılmıştır. Bu şirketlerin hepsinin heyeti umumiyesinde kararname ihtızasından olarak şirketlerin feshine karar verilmiştir.

Bundan sonra toplu olarak bütün madenî eşya ve malzeme ithal eden tacirleri içine alarak madenî eşya ve malzeme ithalât birliği kurulmasına karar verilmiştir.

Bugün Manifatura limited şirketi, pazartesi günü de Deri ve yardımcı maddeler ithalât tacirleri limited şirketi heyeti umumiyeleri toplanacaktır.

Teşekkül eden birliklere aid heyeti umumiye zabıtları derhal Ankaraya gönderilmektedir. Bunların teşekkülü tasdik olunduktan sonra heyeti umumiyeler tekrar toplanarak heyeti idare seçimlerini yapacaktır.

İhtikâr

Her madde üzerinde fiatlar mütemadiyen yükseliyor

İstanbulda pek geniş mikyasta baş gösteren ihtikâr hareketi üzerinde tetkiklere devam olunmaktadır. Pazartesi günü toplanacak olan ihtikârla mücadele komisyonuna mühim ihtikâr vak'aları verilmeğe başlanmıştır. Bilhassa otomobil yedek aksamı üzerinde ihtikâr olduğu bir çok şikâyetlerle sabit olduğundan bunlar üzerinde de tahkikat yapılmaktadır. Yapılan tetkikler göstermiştir ki otomobil fiatları harbden evvelkine nazaran aşağı yukarı sabit kalmıştır. Yalnız acentalar iskonto miktarlarını azaltmak suretile yüzde 10 - 15 miktarında bir arttırma yapmışlardır. Buna mukabil yedek aksam fiatları görülmemiş bir hadde yükseltilmiş ve müthiş bir ihtikâr yapılmağa başlanmıştır. Umumiyetle hâsıl olan kanaat, muayyen maddelerdeki kadar olmamakla beraber az çok bütün satılan maddelerde ihtikâr yapıldığı merkezindedir. Fırsat düşkünlerinin yarattığı ve perakendeci esnafın da sürüklendiği bu hareketi önlemek için çok seri ve şiddetli davranmak lüzumlu görülmektedir.

İzmirden Almanyaya yapılan ihracat

Nisan ayında yarım milyon liralık mal satıldı

İzmir (Hususî) — Harbin başladığı günden beri dirhem mal göndermediğimiz Almanyaya, yapılan son bir muvakkat anlaşmadan sonra yeniden ihracata başlanmıştır. Geçen nisan ayında, İzmir limanından Almanyaya 1,245,267 kilo ve 520,392 liralık ihracat yapılmıştır. Aylık istatistikte bu rakam, İngiltere, Fransa, İtalya ve Amerikadan sonra en kabarık yekûnu teşkil etmektedir.

İhracat, çekirdeksiz kuru üzüm ve tütün üzerine olmuştur. Üzüm 539,657 kilo ve 101,844 liralık, tütün de 705,610 kilo ve 418,548 lira tutmuştur.

İtalyaya geçen ay yapılan ihracat 3.289,166 kilo ve 141,584 liradır. Bu rakam geçen ayın ihracatından 514,952 lira noksandır.

Gerçekten İtalyaya ihracatımız azalmış, ticaretimiz gevşemiştir. Bunun bazı sebebleri var. İtalyadan alacağımız pek az kalmıştır. Bundan sonra yapılacak ihracatın peşin paraya istinad etmesi istenmekte ve fakat İtalya ile bu hususta bir anlaşmaya varmak güçleşmektedir. Fiat ve tediye şekilleri de ihtilâfa yol açmaktadır.

Buna mukabil, İngiltere ve Fransaya yapılmakta olan ihracat iyi bir tarzda inkişaf etmektedir: Geçen ay içinde İngiltereye İzmir limanından 1,045,840 lira kıymetinde mal gönderilmiştir. Fransaya gönderilen malın kıymeti 149,344 lira tutmuştur. Fransanın bizden yaptığı ithalât, İngiltereye nazaran azdır. Maamafih, Fransızların bizden yeniden 5 milyon lira kıymetinde tütün alacaklarına aid haber piyasada çok iyi tesir yapmış ve memnuniyet uyandırmıştır.

Bundan da anlaşılıyor ki, müttefikler Türkiyeden mal almak hususunda yekdiğerinden aşağı kalmak istememektedirler.

***

Geçen ay içinde İzmir limanından yapılan ihracatın umum yekûnu 25,028,976 kilo ve 4,429,983 liradır.

Maddelerin ihracatına gelince mevsim başından nisan ayı nihayetine kadar yapılan üzüm ihracatı 50,605,9 tondur. Rekolte 75 bin ton olduğuna göre daha elde 24-25 bin ton kadar üzüm vardır. Geçen sene bu müddet içinde yaptığımız ihracat 65,439,5 ton idi. Almanyanın mahrec mevkiinden çekilmesine rağmen bu yıl bütün gayritabiî şartlar içinde bu kadar noksanlığı hatta memnuniyetle karşılamak icab eder.

Mevsim başından nisan nihayetine kadar yapılan incir ihracatı da 28,394,6 tondur. Rekolte 40 bin tondur. Demek, elde 11-12 bin ton incir vardır. Şimdiki halde en fazla incir alan Fransadır.

Son ay içinde yalnız Rumanyaya olmak üzere 156,3 ton pamuk ihrac edilmiştir. Pamuğun elde kalıp satılmaması gibi bir tehlike ihtimali mevzuu bahis değildir. Pamuk, «beyaz altın» kıymetini asıl harb yıllarında göstereceğinden ihracatı da istihlâkâtı da meleket menfaatinedir. Bunun için, pamuk piyasasında daima nikbin bir hava vardır ve fiatlar memnuniyetbahştır.

Zeytinyağı ihracatımız da iyi gitmektedir. Nisan ayında 1,624,8 ton ihracat yapılmıştır. Zeytinyağını en çok alan memleket İtalyadır. Geçen ay içinde İtalya 1,145,8 ton zeytinyağı almıştır. Venezüela, Uruguay, Arjantin ikinci derecede müşterilerimiz arasındadır.

DENİZLERDE

İtalyan vapurları limanımıza sefere basladılar

Bir kaç gündenberi Akdeniz limanlarına olduğu gibi limanımıza da gelmeleri sevrekleşmiş olan İtalyan vapurlarına Türkiye limanlarına serbestçe sefer yapmak ve yük almak müsaadesi verilmiştir. Bu karardan sonra limanımıza iki İtalyan vapuru yüklü olarak gelmiştir. Bunlardan biri arpa alarak gidecektir.

Akdenizde vaziyetin henüz tavazzuh etmesi dolayısile deniz nakliyatı harb sigorta rizikoları binde beşe yükselmiştir.

SEHİR İSLERİ

Yirmi bin esnafa ceza kesildi

Bevoğlu kaymakamlığı dahilinde bir sencde 20,000 esnafa ceza verilmiştir. Bu cezaların yekûnu 60,000 lira tutmaktadır. Tecziye edilen yirmi bin esnaftan 10,000 i vesaiti nakliye sahibleri olmasına rağmen bunları tamamile bedîye nizamat ve ahkâmına riayete mecbur etmek imkânı hasıl olamamıştır.

İki kaza

Galatada Şarabiskelesi civarında oturan Ahmedin iki yaşındaki oğlu Salih, Mumhane caddesinde oynarken, Hasanın idaresindeki yük arabasının çarpmasına maruz kalarak başından yaralanmış, Şişli Çocuk hastanesinde tedavi altına alınmıştır.

* Şoför Mustafanın idaresindeki kamyon, Karaköyden geçerken, Hasan adında birine çarparak yaralanmasına sebebiyet vermiştir. Hasan tedavi altına alınmış, şoför yakalanmıştır.

Havalar niçin soğuk gidiyor?

Rasadhane bunda bir fevkalâdelik görmüyor

Mayısın sonlarını yaklaştığımız halde havalar bir türlü düzelmemiştir. Acı soğukların devamı, bilhassa sayfiyelere erkenden göç edenler için can sıkan bir şey olmuştur. Yazlık kıyafetlerile sokaklarda dolaşmağa cesaret eden bir çok kimseler, bu ihtiyatsızlıklarının cezasını, en hafifinden nezle ve gripe yakalanmak suretile ödemektedirler. Havalar, hele son iki gündenberi, çok serinlemiştir. Suhunet akşamları 3 - 3,5 dereceye kadar iniyor. Halbuki bu mevsimde havaların normal olarak 11 dereceden aşağı düşmemesi lâzımdır. Kandilli rasadhanesinden aldığımız malûmata göre, mayıs ayının ortalarında havaların bu kadar serin gidişinde bir fevkalâdelik yoktur. Meselâ 1912 senesi mayısının on birinci günü hararet 3,3, 1915 senesi mayısının sekizinci günü sadece 3, 1919 mayısının on dördüncü günü 4,6, 1935 mayısının beşinde 4,3 derece olarak kaydedilmiştir. Dünkü sıcaklık ise 6,3 idi. Vakıâ, bu rakam mevsimin vasatî hararet derecesine nazaran aşağı ise de, diğer senelerin ayni ayı içindeki günlerle mukayesesi, 1940 senesi mayıs ayının pek de aleyhinde değildir. Kar yağdığı zamanlar pek çok olmuştur. Havaların serin gitmesi, mevsimin en güzel hediyesi olan marulların neşvüneması üzerine tesir etmiş ve bostanlarda bu sene pek az marul yetiştiği gibi yetişen marullar da göbeklenememiştir. Yakında havaların düzeeleceği ve sıcakların başlamakta gecikmiyeceği umulmaktadır.

ÜNİVERSİTEDE

Doçentlik imtihanı

Üniversiteye alınacak doçentlerin imtihanlarına devam olunmaktadır. Üniversite idaresi muhtelif fakültelerde münhal bulunan doçentliklere mahsus olmak üzere yeni bir liste daha hazırlamıştır. Yeni doçent alınacak dersler şunlardır:

Ceza hukuku, iktısad, ispençiyarî kimya, umumî fizik, romenoloji, Türk edebiyatı tarihi, umumî Türkiye tarihi, hayatî ve tıbbî kimya, mikrobiyoloji, umumî fiziyoloji, sinir hastalıkları.

Bu suretle önümüzdeki ders senesinde Üniversitede hiç bir açık doçentlik kalmamış bulunacaktır.

MÜTEFERRİK

Ecnebi artistlerin çoğu gitti

Çalışmaktan menedilen artistlerin hemen hepsi memleketimizden ayrılmışlardır. Evvelce de yazdığımız gibi bunların az bir kısmı memleketlerine dönmüşler, yarısından fazlası şark memleketlerine gitmişlerdir. Henüz memleketimizde bulunan ve miktarı pek az olan bu artistler de yakında gideceklerdir. Miktarı ancak 15 veya 20 kadar olan bu artistler kendilerinden evvel giden arkadaşlarının şark memleketlerinde angajman temin etmelerini ve kendileri için de yapacaklarî teşebbüslerin neticelerini beklemektedirler.

12 bardan ikisi açık kaldı

Beyoğlunda mevcud 12 bar, son vaziyet üzerine içkili lokanta olduklarını iddia ettiklerinden kendilerine ancak saat bire kadar açık bulunmalarına müsaade edilmiştir. Bunlar bar olarak kaldıkları takdirde lokantaların mükellef oldukları vergiye göre beş misli fazla vergi vermeleri lâzım gelmektedir. On iki bardan ancak iki tanesi bar halinde kalmak üzere müracaat etmişler, kendilerinin bu müracaati kabul edilerek saat iki buçuğa kadar açık kalmalarına müsaade edilmiştir. Bunlar barlarında Türk tebaası artist bulunduracaklardır.

Halic idaresinin istediği yardım

Haliç idaresi, Belediyeden yirmi bin liralık bir yardım taleb etmişti. Belediye, bu yardımı fazla tahsisattan temine çalışacaktır. Haliç vapur idaresi halen zarar etmemekle beraber kâr da etmemektedir. Yalnız idare tamire muhtac vapurları tamir ettirememekte ve iskelelerin bozuk yerleri de ıslah edilememektedir. Yirmi bin liralık yardım yapıldıktan sonra bu tamir ve ıslahat icra edilecektir. Belediyenin eski Haliç şirketinden temettü hissesi olmak üzere 114 bin liralık bir alacağı vardır. Şirket vaktile 9 milyon yolcu nakletmekte idi. Otobüs ve diğer nakil vasıtalarının çoğalmasından bu miktar 3 milyon kişiye inmiştir. Eski şirketin hukukî vaziyeti de İktısad Vekâletince tetkik edilmektedir.

Mütekaid, dul ve yetimlere yapılan zam

Eski tekaüd kanununa tevfikan maaş alan mütekaid, dul ve yetimlere yapılan yüzde yirmi beş nispetindeki zamlardan hususî veya mülhak bütçelerden maaş alanların da istifade edip etmiyecekleri henüz malûm değildir. Bu hususta alâkadar makamlara müracaatler yapılmaktadır. Bu arada bilhassa maaşlarını mülhak bütçeden alan Evkafın eski mütekaid, dul ve yetimleri, ayni atıfetten kendilerinin de istifade etmelerini dilemektedirler.

İstanbul Evkaf Başmüdürü Hüsameddin, dün bir muharririmize bu hususta demiştir ki:

«— Evkaf bütçesi yüksek Meclisin tasdikına iktiran etmiş olduğundan, yakında tebliğ edileceğini umuyoruz. Bütçe tebliğ edilince, mütekaid, dul ve yetimlere yapılan zamların, Evkafın mütekaid, dul ve yetimlerine de teşmil edilip edilmediği anlaşılacaktır. Şimdiden bu hususta bir şey söylemek mümkün değildir.»

Türk Armatörler Birliğinde dünkü içtima

Türk Armatörler Birliğinde dün sabah milli armatörler bir toplantı yaparak Ankarada alâkadar makamlar nezdinde temaslar yapan heyetin verdiği izahat dinlenmiştir.

Heyet namına verilen izahatta Münakalât Vekâletinin birliğin deniz nakliyatı işini bir elden idare ve deruhde etmek kararını iyi karşıladığı söylenerek bu işin tatbik şekli üzerinde yapılan temaslar etrafile anlatılmıştır.

Bu arada birliğe iştirak etmek istemiyen üç armatörün vaziyeti de mevzuu bahsolmuştur.

Yakalanan eroinciler

Çakmakçılarda Kilid hanında oturan sabıkalı eroincilerden Kör Alinin eroin sattığı haber alınmış ve alınan tertibatla dün odasında küllî miktardaki eroini paketlere taksim ederken suç üstünde yakalanmıştır.

Sabıkalı esrar satıcılarından Hüseynin dün Galatada şüpheli bir şekilde dolaştığı görülerek yakalanmış ve üzerinde yapılan araştırmada 40 gram esrar bulunmuştur.

Siyasî icmal

Avrupa ateşler içinde

Belçikanın ortasına ve civarındaki Fransız arazisine temerküz eden büyük muharebe şiddetle devam ediyor. Amerikalı müşahidlerin tahminlerine göre iki taraftan bu muharebeye iştirak eden kuvvetlerin yekûnu iki milyon askerdir. Cephe Brüksele doğru şarktan garba kaymıştır. Evvelce Alber kanalı boyunda bulunan cephenin şark ve şimal kısmı Anversle Louvain arasında ve Dyle nehri boyuna gelmektedir.

Burada İngiliz kuvvetleri Belçikalılarla birlikte mukavemete çalışıyorlar. Louvain den cephe Namur kalesine inmekte ve burada Meuse nehrini Fransa arazisindeki Givet ve Sadana kadar takib etmektedir. Cephenin bu cenubu şarki kısmında Fransızların kuvvei külliyesi Almanların ilerlemesine mâni olmağa çalışıyor. Artık muharebe mevzii ve sabit olmak mahiyetini kaybederek tam manasile bir hareket harbi şeklini almış bulunuyor.

Bu harekât büyük Avrupa harbinin mukadderatını tayin edecektir. Fransız Başvekili Reynaud dünkü hitabesinde Almanyanın bütün varkuvvetini toplayıp Fransanın üzerine yüklemiş olduğunu ve gayesi Fransayı tamamile ezerek bütün Avrupaya hakimiyet olduğunu söylemiş ve Fransanın yaşaması için bütün Fransız milletinin her fedakârlığı göze almasının zarurî olduğunu söylemiştir.

Almanyanın olduğu gibi Fransanın da Avrupa karasında büyük bir devlet olarak yaşayıp yaşıyamıyacağı Belçikadaki tarihin en büyük muharebesinin vereceği neticeye bağlı olduğuna artık şüphe kalmamıştır. Bunun için Fransızlar fevkalbeşer gayretle muharebeyi kazanmağa çalışıyorlar. Diğer taraftan İngilterenin mukadderatı Belçikadaki büyük muharebenin sonuna bağlıdır. Çünkü bu muharebeyi Almanlar kazandıkları takdirde büyük hava kuvvetlerile İngiltereye hücumlar yapacaklardır. Bunun için Londra bir gün harb ateşinin bellibaşlı bir hedefi olabilir.

Avrupanın garbında emin bir memleket kalmamış gibidir. En emin memleket sayılan İsviçrenin de yarın harb sahası olması ve Belçika muharebesini kazanabilirse Alman ordusunun İsviçreden sarkarak İtalyan ordusile birleşmeğe çalışacağı anlaşılıyor.

Bunun için İsviçre şimdiden tahliye ediliyor. Milletler Cemiyeti müesseseleri ve beynelmilel banka ve beynelmilel mesai bürosu şimdiden taşınıyor. Bunların evrakı meçhul mahallere nakledilmiştir.

Yalnız sulh ve sükûn Avrupanın cenubu garbisinde hükmünü sürmektedir. Rumen hükûmetinin neşir vasıtası Romania dün şu satırları yazmıştır: «Umumî endişeye rağmen garbdaki kanlı facia Balkan hükûmetlerinin şimdiki harbi bir kat daha karıştıracak ve vahimleştirecek herhangi suretle en küçük bir jest ve hareketten bulunmamak azmini değiştirmiye cektir.»

Muharrem Feyzi TOGAY

KISA HABERLER

* Yeni Bilecik meb'usluğuna seçilen Kasım Gülün Bükreşte iştirak ettiği ticaret heyetimizden ayrılarak dün şehrimize gelmiştir. Kasım Gülün Ankarada Mecliste yemin ettikten sonra derhal Bükreşe dönerek pamuk müşaviri olarak bulunduğu heyete iltihak edecektir.

* Haricden getirilecek deriler için Deri İthalât Birliğine 9000 sterlinlik bir akreditif açılmıştır.

* Ziraat Bankası isteyen tüccardan devlet namına yapağı mubayaatına dünden itibaren başlamıştır. Yeni çuval bulunamadığından bankaca alınacak yapağıların eski çuvallarda bulunması da kabul olunmuştur.

* Türk Gümrük Komisyoncular Birliği yeni idare heyeti dün İstanbul Gümrükleri Başmüdürü Methiyi ziyaret etmiştir. Başmüdür, karneli komisyoncuların temiz, dürüst ve hüsnüniyet sahibi kimseler olduğunu tebarüz ettirerek komisyoncuların azamî kolaylık gösterileceğini vadetmiştir.

* Üniversite Yabancı Diller mektebinde dünden itibaren imtihanlara başlanmıştır. Bu sene imtihanlarda muvaffak olamıyanları yetiştirmek üzere her lisandan üçer tane yaz kuru ihdas edilecek ve kurlar hazirandan itibaren faaliyete geçeceklerdir. Ayni zamanda bu kurlar serbest olacak, haricden istifade etmek isteyenler de kurlara devam edebileceklerdir.

* İki gün evvel İstanbula gelen Fransa devlet müşaviri ve